

Informacja Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
na temat wsparcia dla gospodarstw agroturystycznych i promocji agroturystyki
w Polsce

I. Informacje ogólne dotyczące agroturystyki

„Agroturystyka” jak dotąd nie doczekała się uregulowania swojej definicji w polskim prawodawstwie, ale zyskała powszechną popularność jako rodzaj turystyki wiejskiej. Na potrzeby prac resortu wykorzystuje się pojęcie „kwatery agroturystycznej” stosowanej w statystyce publicznej przez Główny Urząd Statystyczny. Zgodnie z nią kwatera agroturystyczna to rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą. Szerszym pojęciem jest turystyka wiejska, która odnosi się do świadczenia usług hotelarskich lub turystycznych zarówno przez gospodarstwa rolne, jak również gospodarstwa domowe nieprowadzące działalności rolniczej lub inne podmioty działające na obszarach wiejskich. Tym samym prawa i obowiązki w zakresie prowadzenia tego rodzaju działalności, w zależności od statusu prawnego podmiotu prowadzącego działalność turystyczną czy hotelarską, rodzaju świadczonych usług czy liczby wynajmowanych pokoi, reguluje wiele aktów prawnych.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, na dzień 31 grudnia 2020 r., liczba gospodarstw agroturystycznych w Polsce wynosiła blisko 8 tys. obiektów i liczyła ponad 85 tys. miejsc noclegowych. Szczegółowy rozkład wg województw przedstawia się następująco:

Tabela: Kwatery agroturystyczne według województw w 2020 r. na podstawie Ewidencji Obiektów Turystycznych prowadzonych przez urzędy gmin.

Wyszczególnienie	Kwatery agroturystyczne (dane GUS na dzień 31 XII 2020 r.)	
	obiekty	miejsca noclegowe
OGÓLEM	7751	85611
Dolnośląskie	641	7461
Kujawsko-pomorskie	170	2332
Lubelskie	406	3561
Lubuskie	111	1275
Łódzkie	124	1541
Małopolskie	1334	15713

Mazowieckie	320	3295
Opolskie	119	1430
Podkarpackie	877	8326
Podlaskie	633	5654
Pomorskie	671	8237
Śląskie	382	4953
Świętokrzyskie	236	2301
Warmińsko-mazurskie	845	8924
Wielkopolskie	416	5133
Zachodniopomorskie	466	5475

II. Wsparcie dla gospodarstw agroturystycznych - możliwości uzyskania wsparcia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) w zakresie turystyki wiejskiej

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) realizowane jest działanie LEADER, w ramach którego wdrażane jest poddziałanie - Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Wsparcie to udzielane jest na operacje mające na celu:

- 1) wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju,
- 2) zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych,
- 3) dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego, tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom (produkty objęte i nieobjęte załącznikiem nr 1 do TFUE), z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych,
- 4) podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy,
- 5) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych, a także innowacji,
- 6) rozwój produktów lokalnych,
- 7) rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk,
- 8) zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- 9) rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej,

10) budowa lub przebudowa publicznych dróg gminnych lub powiatowych, które umożliwią połączenie obiektów użyteczności publicznej, w których świadczone są usługi społeczne, zdrowotne, opiekuńczo-wychowawcze lub edukacyjne dla ludności lokalnej z siecią dróg publicznych, albo skracają dystans lub czas dojazdu do tych obiektów.

W wyżej wymienionym zestawieniu celów wskazujemy ewentualne, potencjalne możliwości uzyskania wsparcia na rozwój turystyki wiejskiej.

W zależności od zakresu operacji wsparcie może otrzymać:

- osoba fizyczna,
- osoba prawna: gmina, powiat, kółka rolnicze, organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe i inne,
- jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawy przyznają zdolność prawną,
- Lokalne Grupy Działania wyłącznie na operacje własne oraz projekty grantowe.

W przypadku projektów grantowych beneficjentem jest LGD, a realizatorami grantów mogą być osoby fizycznie i prawne, ale również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej. Grantobiorcami nie mogą być podmioty prowadzące działalność gospodarczą lub deklarujące jej podjęcie.

W ramach tego działania można otrzymać wsparcie:

- do 300 tys. zł - limit na operacje, z wyłączeniem operacji z zakresu rozpoczęcia działalności gospodarczej, tworzenia inkubatorów oraz operacji własnych LGD,
- do 500 tys. zł na utworzenie inkubatora przetwórstwa lokalnego,
- do 100 tys. zł na operacje z zakresu rozpoczęcia działalności gospodarczej,
- do 50 tys. zł na operację własną LGD.

Całkowita wartość operacji realizowanych poza projektem grantowym wynosi co najmniej 50 tys. zł. Całkowita wartość grantu wynosi nie mniej niż 5 tys. zł i nie więcej niż 50 tys. zł.

Maksymalne wsparcie w formie grantów nie może przekroczyć 100 tys. na grantobiorcę.

Wsparcie udzielane jest w formie:

- refundacji środków w wysokości:
 - o do 100% kosztów kwalifikowalnych w przypadku podmiotów niewykonujących działalności gospodarczej oraz organizacji pozarządowych nawet jeśli wykonują działalność gospodarczą, ale ubiegają się o wsparcie w zakresie innym niż przedsiębiorczość,
 - o do 63,63% w przypadku jednostek sektora finansów publicznych,

- o do 70% w przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym organizacji pozarządowych wykonujących działalność gospodarczą i ubiegających się o wsparcie w zakresie przedsiębiorczości;
- premii - na operacje z zakresu podejmowania działalności gospodarczej;
- grantu udzielanego przez LGD w ramach projektu grantowego.

Należy uwzględnić, że z uwagi na specyfikę podejścia LEADER, które jest podejściem oddolnym, ostateczny zakres wsparcia oferowanego na danym obszarze, a także kwoty pomocy na poszczególne operacje zależą od potrzeb zdiagnozowanych przez lokalną społeczność i przyjętej przez nią Lokalnej Strategii Rozwoju, wybranej do realizacji w ramach PROW 2014-2020.

Wsparcie w zakresie działania LEADER będzie realizowane w PROW 2014-2020, także w tzw. okresie przejściowym, w latach 2021-2022.

Również, w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej, który będzie realizowany w latach 2023-2027, wsparciem nadal będą mogły być objęte operacje m. in. W zakresie zachowania dziedzictwa, infrastruktury kulturalnej i turystycznej oraz operacje o charakterze aktywizującym społeczność wiejską w ramach kontynuacji interwencji LEADER (RLKS).

III. Promocja agroturystyki w Polsce – działania realizowane przez MRiRW

Branża turystyczna, w tym turystyka wiejska, jest jedną z tych gałęzi gospodarki, w którą epidemia koronawirusa uderzyła szczególnie boleśnie – w dłuższym okresie bardzo ograniczyła możliwość korzystania z dobrodziejstw wypoczynku poza miejscem zamieszkania. Z drugiej jednak strony, w wielu przypadkach zmobilizowała Polaków do poszukiwania miejsc rekreacji innych, niż preferowane wcześniej kierunki zagraniczne czy też popularne i oblegane kurorty. Miejsc, które dają możliwość spędzenia wolnego czasu w wąskim gronie rodzinnym, na łonie natury. Możliwość takiego właśnie spędzenia wolnego czasu daje turystyka wiejska, w tym agroturystyka. W trwających nadal czasach epidemii warto podkreślić, że polska branża turystyczna wraz z Głównym Inspektorem Sanitarnym przygotowała szczegółowe zalecenia i wytyczne dla prowadzenia działalności w okresie pandemii. Tak więc turyści odpoczywając na polskiej wsi mogą czuć się wyjątkowo bezpiecznie. Dodatkowo mają możliwość doświadczenia niepowtarzalnych wrażeń.

Tę właśnie szansę, czyli potencjalnie większe niż wcześniej zainteresowanie odpoczynkiem na wsi, stara się wykorzystać MRiRW realizując w 2021 r. działania promujące turystykę wiejską w ramach trwającego od 2016 r. projektu „Odpoczywaj na wsi”. Głównym celem

projektu jest kreowanie wizerunku obszarów wiejskich, jako turystycznego rynku oferującego zróżnicowane i całoroczne atrakcje. Projekt skierowany jest przede wszystkim do Polaków z większych i średnich miast, niemających kontaktu z obszarami wiejskimi, a szukających na imprezach turystycznych niestandardowych form na spędzenie wolnego czasu.

Z uwagi na obostrzenia związane z epidemią konieczna była pewna modyfikacja wcześniej planowanych działań. Realizowane są te, które w obecnej sytuacji są możliwe do przeprowadzenia, które gwarantują dotarcie do jak największej grupy odbiorców. Liczymy, że osoby, które teraz poznają ten rodzaj wypoczynku docenią go na tyle, że także w przyszłości chętniej będą z niego korzystać.

W ramach kampanii informacyjno-edukacyjnej w szczególności:

- 1) przekazujemy podstawowe informacje nt. agroturystyki,
- 2) informujemy o możliwościach jakie daje agroturystyka w zależności od potrzeb odbiorców np. rodzin z dziećmi, osób szczególnie aktywnych czy też seniorów. Zwracamy uwagę, że w okresie pandemii agroturystyka stała się atrakcyjna nawet dla pracowników dużych firm, do tej pory zamkniętych w szklanych biurach. Dzięki coraz powszechniejszemu dostępowi do internetu możliwa jest obecnie praca zdalna na wsi w znacznie korzystniejszych dla człowieka, bo naturalnych, warunkach;
- 3) mówimy o tym, jak wiele zmieniło się na wsi choćby w zakresie infrastruktury tak istotnej dla turystów, o dostępności bogactwa kulturowego, kulinarnego czy edukacyjnego, o mnogości produktów tradycyjnych;
- 4) pokazujemy konkretne przykłady oferty dostosowanej do potrzeb różnych klientów;
- 5) zwracamy uwagę na możliwości skorzystania z Polskiego Bonu Turystycznego;
- 6) pokazujemy, że agroturystyka oferuje rolnikom możliwość dywersyfikacji i generowania dodatkowego dochodu, pozwala utrzymać rentowność gospodarstw rolnych i społeczności wiejskich, sprzyja pobudzaniu aktywności środowisk i stymulowaniu współpracy;
- 7) odnosimy się do wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w tym agroturystyki oraz przede wszystkim z zakresu jakości świadczonych usług w turystyce wiejskiej i wiejskiej bazy noclegowej;
- 8) zwracamy uwagę, że walory turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki, w naturalny sposób korespondują z ideą Europejskiego Zielonego Ładu, kultywując np. różnorodność biologiczną. To właśnie wypoczywający na wsi mają okazję zobaczyć, poczuć, dotknąć i skosztować prawdziwej natury.

Formy, za pomocą których resort przekazuje powyższe informacje nt. turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki, są różnorodne. W roku 2017 stoisko „Odpoczywaj na wsi” pojawiło się na 8 imprezach targowych w ramach których zorganizowano 8 seminariów tematycznych. Dnia 31 stycznia 2018 r. odbyła się Konferencja inauguracyjna II edycji projektu „Odpoczywaj na wsi”. Ponadto rok 2018 to:

- 11 imprez targowych,
- 2 imprezy zagraniczne,
- 5 imprez dodatkowych,
- kampania edukacyjno-informacyjna w TVP S.A.

W roku 2019 zrealizowano:

- 15 imprez targowo-plenerowych,
- 2 imprezy zagraniczne,
- 2 imprezy dodatkowe,

Natomiast w roku 2020 r. z uwagi na pandemię projekt „Odpoczywaj na wsi” uległ znacznym modyfikacjom w stosunku do zakładanych planów. Udało się jedynie uczestniczyć w 5 z planowanych 15 imprez targowo-plenerowych oraz została przeprowadzona Kampania telewizyjna. Ponadto zaistniała sytuacja wymusiła wprowadzenie także pewnych nowych rozwiązań. Na stronie www.odpoczywajnawsi.pl zorganizowaliśmy w 2020 r. „Wirtualne Targi”. Są tam oferty gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych oraz zagród edukacyjnych, także materiały informacyjne i edukacyjne, jakie wykorzystujemy w naszej kampanii: prezentacje, poradniki, katalogi, przewodniki i inne wydawnictwa. Zdalna formuła wydarzeń ma tę zaletę, że dostęp do przedstawionych na nich treści ma właściwie nieograniczona liczba odbiorców w dowolnym czasie.

Tabela: Projekt „Odpoczywaj na wsi” na przestrzeni lat 2016-2020

Rok	Liczba odwiedzających targi/imprezy plenerowe	Liczba wystawców	Liczba krajów	Liczba uczestników seminariów	Wartość brutto
2016	19 042	448	50	44	141 212,20
2017	136 400	1 987	132	230	674 918,16
2018	249 354	2 369	99	109	1 610 715,90
2019	336 761	3 226	90	313	1 403 399,83
2020	56 100	463	34	98	1 753 840,15
	741 557	8 030	371	696	

Również w roku bieżącym, mimo znacznych trudności związanych z obostrzeniami epidemicznymi udało się zaprezentować ministerialne stoisko promujące wypoczynek na wsi

na 3 wydarzeniach. Warto podkreślić, że specjalnie zaprojektowane i wykonane na potrzeby kampanii stoisko cieszy się znacznym zainteresowaniem odwiedzających poszczególne imprezy. Upowszechniane są na nim nie tylko informacje i materiały dotyczące oferty turystyki wiejskiej i agroturystyki z całej Polski, w tym mapy, foldery czy publikacje dotyczące konkretnych regionów. Prowadzone są także konsultacje oraz udzielane są informacje i odpowiedzi na zadawane przez odwiedzających pytania. Ponadto organizowane są pokazy oraz konkursy dotyczące produkcji wyrobów rękodzielniczych o charakterze folklorystycznym i ludowym nawiązujące do tematyki dziedzictwa kulturowego polskiej wsi.

Ponadto w 2021 r. realizujemy różnorodną kampanię medialną promującą odpoczynek na wsi. W tym roku wyemitowaliśmy już w telewizji spoty reklamujące agroturystykę, a obecnie przygotowujemy cykl felietonów w programie lifestylowym, zamieściliśmy też kilka artykułów tematycznych w prasie branżowej, planujemy dalsze w prasie regionalnej, zachęcamy do korzystania z dobrodziejstwa agroturystyki w internecie.

Jesteśmy też w trakcie prac nad organizacją II edycji konkursu plastycznego dla dzieci ze szkół podstawowych.

Kampania informacyjno-edukacyjna wpisuje się w realizację priorytetów, celów i działań Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich i jest sfinansowana ze środków projektu „Odpoczywaj na wsi” w ramach dwuletniego Planu działania KSOW na lata 2020-2021.

Należy podkreślić, że wskazane w niniejszej informacji działania są jedynie częścią działań na rzecz promocji turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki. Przykładowo promocja tego obszaru realizowana jest także regionalnie przez samorzady województw czy też jednostki doradztwa rolniczego m.in. w ramach środków Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

W najbliższym czasie Ministerstwo rozpocznie działania mające na celu kontynuację projektu „Odpoczywaj na wsi” w kolejnych latach. Wstępnie zakłada się realizację podobnych jak dotychczas działań informacyjno-edukacyjnych, w skali zależnej m.in. od bieżącej analizy potrzeb oraz sytuacji epidemicznej.